

Politiški oddelek.

Konec leta.

Letošnje leto bliža se svojemu zatonu in prihodnja številka našega lista že izide v novem letu. Kakor je že navada, tudi letošnje leto za Slovence ni bilo veselo. Naše pridobitve na političnem polju so jako majhne. Pridobiti niti nismo mogli ljudskih šol v Trstu, Gorici in na Koroškem. Ljudska šola v Gorici je sicer na papirju pridobljena, Slovenci imajo v rokah razsodbo vseh instanc, a ta razsodba se še ni izvršila, ker merodajni organi nimajo dovolj odločnosti, da bi prisili goriški mestni zastop, da bi izvršil, kar se mu je zaukazalo. Kar se pa tiče ljudskih šol v Trstu in na Koroškem se pa Slovenci še nismo za korak približali vresničenju novih želja.

Jedina znatnejša pridobitev Slovencev v minulem letu je celjska gimnazija. Hud boj smo bili zanj, a naposled se je le otvorila. Uravnana ni tako, kot bi bilo želeli, a Slovenci smo z malim zadovoljni, in se veselimo, ako nas le vlada ne tepe. Seveda celjsko pridobitev pa tudi višje cenimo, ker vidimo, kako bode v oči naše narodne nasprotnike. Predlagali so že v budgetnem odseku, da naj se opusti ali pa drugam premesti. To se seveda ne zgodi, ker je z obilnim obiskom dokazana potreba takega zavoda v Celju.

Položaj Slovencev v deželnih zborih je pa jako slab. Zaradi hudih napadov nasprotnikov, morali so Slovenci ostaviti štajerski, tržaški, isterski in goriški deželni zbor. V goriški deželni zbor pojdejo Slovenci, kajti tukaj je razpor bolj gospodarski in je upanje, da se bode na njih želje vsaj nekaj oziralo, če pa bodo mogli kmalu Slovenci sodelovati v štajerskem, isterskem in tržaškem deželnem zboru, je pa še jako dvomljivo in je mnogo odvisno od tega, kako stališče zavzame vlada. Mej slovenskim prebivalstvom se pa često izraža mnenje, da je najbolje, da Slovenci v te deželne zборе ne pojdejo, dokler se razmere kaj ne premene.

Na Dunaji je ob začetku letošnjega leta vladala koalicijska vlada, in lepo vzajemno so postopali konservativci, levičarji in Poljaki. Jedinost mej temi strankami se je pa razbila ob volilno reformo in celjsko vprašanje in odstopiti je morala vlada. To je pa vsekako bil hud udarec za zjedinjeno levico. Šla je zlasti po vodi politična slava njih vodje Plenerja, katerega se je nekaj časa celo Taaffe bal. Obrabil se je popolnoma za svojega osemnajstmesečnega ministrovanja in zadovoljil se je z mestom predsednika skupnega najvišjega računišča in tako se za zmiraj odtegnil politiki.

Za levico je to hud udarec, ker nima mnogo sposobnih mož za vodje. Baron Chlumecky je prevzel vodstvo, a on ni mož, da bi mogel dolgo ohraniti jedinstvo mej stranko. Bolj demokratični elementi ž njim niso nič zadovoljni. Pa tudi cela vrsta drugih vplivnih levičarskih poslancev se je umaknila političnemu življenju. Vedeli

niso nobenega pomočka, kako bi se mogel zabraniti daljši propad stranke, in so se umaknili. Predlagalo se je več nasvetov, kako bi se stranka preosnovala in poživila, govorilo se je, da vzame več socijanih točk v svoj program, a nič takega se ni izvršilo, ker vse ovirajo skrivne moči židovskega kapitalizma. Židovski kapitalisti so bili povzdignili levico in kaže se, da jo tudi pokopljejo.

Na Dunaji je prišla ob ves vpliv, kar so pokazale volitve za mestni zastop, pri katerih je levica ohranila jedva tretjino mandatov. Do nekdanje popularnosti gotovo levica več ne pride, naj jo tudi vlade še tako podpirajo. Seveda Slovani se pa ne moremo posebno veseliti tega propada. Na mesto levičarjev stopajo sedaj življi, ki so nam še manj prijazni, krščanski socialisti in nemški nacionalci, kateri celo močno gledajo čez mejo.

Po padci Windischgrätzovem in kratki začasni vladi Kielmansegovi prevzel je vlado Poljak Badeni. Kakšna bode njegova vlada, sedaj še nobeden prav ne ve, če tudi je že skoro tri mesece na krmilu. V svojih govorih je Badeni prijazen skoro vsem strankam, storil pa vendar še ničesa ni, iz česar bi mogli sklepati, na katero stran jo bode nagnil. Jedino to je gotovo, da sedanja vlada ni prijazna protisemitom, kar je pokazala s tem, da ni Luegerja priporočila v potrjenje za dunajskega župana.

Nekako so se zboljšali tudi odnošaji mej Mladočehi in vlado, a Badeni še vendar ni ničesar storil, s čimer bi znatno olajšalo to približanje. Še vedno je grof Thun za namestnika v Pragi, in ž njim se Mladočehi nikdar sprijazniti ne morejo.

Nastop Badenijeve vlade je naredil začetek nekemu preosnovanju strank. Pred vsem so nekateri nemški konservativci zapustili Hohenwartov klub, ki je vsled tega zgubil nekoliko svoj nemški značaj. Pripravlja se pot, da bi se v njem zjedili tudi vsi jugoslovanski Slovani. Tako bi postal ta klub po svoji večini nekak slovanski klub. To bi vsekako bilo le želeli. Seveda ovira uresničitve tega naš domač razpor na Kranjskem. Če je doma tako hud razkol mej obema slovenskima strankama, tudi na Dunaji ni lahko mogoče skupno delovanje. Zato pa mora vsak pravi rodoljub obžalovati naš domači prepir, ker utegne imeti slab vpliv na vso avstrijsko notranjo politiko.

Mej krščanskimi socialisti, novo ljudsko katoliško stranko in nemškimi nacionalci se pa vidno kaže neko približanje, če tudi se v verskih vprašanjih ne strinjajo. Res, da naravnost še nočejo priznati, kaj jih vkup vleče, a vidi se, da se pri njih kaže, da moč nemške narodne ideje premaguje njih druga načela. Pričakovati je, da se polagoma napravi velika nemškonarodna stranka.

Potrebno bi bilo, da bi tudi Slovani mogli proti taki nemški stranki postaviti podobno slovansko stranko. Žal, da ničesa ne kaže, da bi novo leto nam prineslo tako zbližanje. Mnogo se je že govorilo in pisalo o slovanski vzajemnosti, a v dejanskem življenju se pa še le premalo opaža in to nas ne more z veseljem naudajati.

Gotovo jedno najvažnejših vprašanj v avstrijski notranji politiki je volilna reforma, in baš v tem vprašanju

v minolem letu nismo prav nič napredovati. Mej strankami se ni doseglo nobeno zedinjenje. Nekaterim strankam bi pa bilo najljubše, da se to vprašanje sploh opusti. Njih želja se ni izpolnila. Sedanja vlada je tudi izdelala nekak načrt, a se ž njim prav ne upa na dan, morda se boji, da jo volilna reforma pokoplje, kot je že dve vladi.

Sploh je pa politični položaj sedaj v Avstriji silno nejasen, kakor je še jedva bil kedaj. Vse stranke bodo z nekakim upom, pa tudi z nekakim strahom stopile v novo leto. Vsa politična bodočnost je zakrita v nekako meglo, v kateri se vidijo neke nejasne podobe, ki dajo povod mnogemu ugibanju.

Tudi mi Slovenci od bližnje bodočnosti nič posebnega ne pričakujemo. Govori se, da bode Badeni vladal po načelih Taaffejevih, a zastoj bi pri nas kdo iskal tistega veselja, ki se je kazalo, ko je grof Taaffe bil nastopil vlado. Vidi se, da smo ta čas preživeli mnogo prevar, da nas lepe besede več ne omamijo, in da hočemo dejanj. Želimo, da bi leto, katero nastopimo, za nas bilo ugodneje, nego je bilo minolo, pred vsem pa želimo, da nam novo leto prinese domačo slogo, ki je prvi pogoj vsakemu narodnemu napredku,

Politični pregled.

Dr. Lueger in Slovenci. — „Slovenski Gospodar“ je jako navdušen za dr. Luegerja. Ko so nekateri slovenski listi izrekli neugodno mnenje o tem moži, je „Slov. Gospodar“ navel naslednji dogodek, katerega mi ne dvomimo. Na Zidanem mostu je minolo poletje govoril nek slovenski narodnjak z dr. Luegerjem. Poslednji je zagotavljal, da on ni nasprotnik Slovincem, da bodo krščanski socialisti morali glasovati proti slovenski gimnaziji celjski le zaradi bližajočih se volitev dunajskih. To pa Slovincem ne bode škodovalo, ker jim je tako večina zagotovljena. Ko bi pa dvojezična gimnazija celjska imela priti v nevarnost, bodo pa že krščanski socialisti prihiteli Slovincem na pomoč. Mi imamo pred vsem na to omeniti, da bi krščanskim socialistom ne bilo toli zameriti, da so glasovali proti celjski gimnaziji, vsaj so tudi nekateri levičarji. Pomisliti je pa, da je krščanskosocialna stranka napela vse sile, da bi se zavrgel zaradi celjske dvojezične gimnazije in to jedino zaradi te gimnazije budget v tretjem branji. Za druge točke budgeta so namreč bili krščanski socialisti. To, da so skušali zaradi celjske dvojezične gimnazije vreči ves budget, pač dovolj dokazuje veliko sovraštvo krščanskih socializtov do Slovincem. Nobene lepe besede Luegerjeve stvari nič ne premene. „Deutsches Volksblatt“, ki ima tesno zvezo z Luegerjem, pa te dni naravnost oporeka, da bi Lueger bil s kakim Slovincem govoril. Vodja krščanskih socializtov bi torej sedaj rad utajil svoje besede. Ker se pa nekateri toliko navdušujejo za dr. Luegerja, naj še neko stvar pokličemo jim v spomin. Dunajski „Vaterland“, list, kateremu pač nikdo ne bo očital liberalizma, list, kateri se more ponašati, da njegovo pisavo odobravajo škofje, je pred dvema letoma poročal, da je dr. Lueger rekel na nekem shodu, da na tem ni dosti ležeče, če kdo na Boga veruje ali ne, temveč le vkupe je treba držati proti židom. Čudno se nam zatorej le zdi, da smatrajo Luegerja za dobrega katoličana ljudje, kateri niso mogli Svetcu odpustiti, ker je rekel, da vera ni na dnevnem redu evropske politike. Mari tu ni malo dvojna vera. Če je dr. Lueger zares tako govoril, ne vemo, a spominjamo se tudi ne, da bil „Vaterlandu“ zaradi tega poslal kak popravek. Še nekaj. Te dni so imeli na Dunaji nemški nacionalci shod, na katerem se je bilo močno

zabavljalo proti krščanskim socialistom, ki hočejo pod pretvezo protisemitizma pogladiti pot konkordatu. Reklo se je, da se jim morajo nemški nacionalci hudo upreti. Le eden krščanski socialist je našel pri njih milost, kajti njemu zaupajo, da ne misli delovati za klerikalizem in to je dr. Lueger. Jeden govornikov je tadel, da bode dr. Lueger se pokazal za pravega nemškega nacionalca, ki postane župan dunajski. Nam se tudi tako dozdeva, a prav za prav se je že bil pokazal, ko je bil voljen za župana, kajti naglašal je, da bode gledal, da bodo mogli le nemške narodnosti možje postati učitelji na Dunaji. Sploh se bodo navduševalci za krščanski socializem kmalu prepričali, da je Lueger vse nekaj drugega, nego so pričakovali.

Državni zbor je dovolil začasni budget za prvo četrtletje in v soboto odšel na počitnice. Snide se zopet sredi februarja. V petek je govoril slovenski poslanec dr. Gregorec in vladi razložil slovenske težnje. Posebno je naglašal, da vse vladne obljube za nas nimajo nobene cene, če bode poslušala Nemce in Italijane, kaj vse smatrajo za izzivanje. Če je kje treba železne roke, jo je treba na mesto namestnika v Trstu postaviti zares avstrijskega moža. Slovenci pričakujejo od vlade dejanj, ne pa besed. — Obžalovati je, da državni zbor se še ni lotil domovinskega zakona. Stvar se odlaša, ker levičarjem ne ugaja.

Konservativna in katoliška ljudska stranka. — Mej konservativci in katoliško ljudsko stranko je sedaj hud boj. Posebno „Vaterland“ pošteno krtači Dipaulija in somišljenike. V tem listu je objavil štajerski poslanec Hagenhofer neko izjavo, da se je Dipauli proti njemu izjavil, da se za dunajske protiliberalce (protisemite) njegova stranka ne bode potegovala, ker se ne strinja ž njih bojnimi sredstvi. Novo stranko je samo zaradi tega osnoval, da od „Reichsposte“ (glasila krščanskih socializtov) zapeljano mlajšo duhovščino pripelje na pravo pot. S postopanjem „Reichspostinim“ pa ni zadovoljen in misli ustanoviti svoj list. To je Hagenhofer že bil povedal pri posvetovanji štajerskih konservativcev v Gradci, in mu je pritrdil baron Morsey, ki je pristopil Dipaulijevi stranki. Vzlic temu pa skuša Dipauli utajiti svoje besede. Štajerski poslanec Kaltenegger, znan poštenjak, ki je govoril tudi za dvojezično gimnazijo v Celji, pa je stvar pojasnil v državnem zboru. On gospode dobro pozna, ker je ž njimi bil v klubu. Povedal je, da je ves razpor napravil baron Morsey, ki je jezen, da ni minister postal. Po tem takem je hrepenenje po posvetni časti uzrok razporu, gospodje torej niso nič boljši, kakor druge stranke. Pomenljivo je pa, da za Dipaulija in Morseyja se na vso moč potegujejo nemški nacionalci. Že v državnem zboru so nemškonarodni poslanci jima kazali svoje simpatije, in vsi nemškonarodni listi ju zagovarjajo in s cepcem bijejo po Kalteneggerji. Nemški nacionalci morajo že vedeti, zakaj jim je Dipaulijeva skupina najbolj pri srei.

Plemenitaši v politični službi. — Mladočeški poslanec Formanek je v državnem zboru kritikoval, da se v političnih državnih službah daje prednost plemenitašem. Tako je princ Konrad Hohenlohe v petih letih postal okrajni glavar, Al. grof Trautmannsdorf je 1886. stopil v državno službo in je tudi že okrajni glavar, dočim bodo njegovi tovariši morali še dolgo biti okrajni komisarji. Grof Montecuculi je preskočil 21, Grof F. Thun celo 30 uradnikov, ki so bili pred njim. Zbornica je pritrdjevala govorniku, samo zastopniki plemenitašev so delali malo kisle obraze, ker se kdo upa ugovarjati temu, da se jim povsod daje prednost. Formanek je pa potem naštel šest vladnih svetnikov pri namestništvu v Pragi, ki ne znajo češčine. Škoda, da govorniku niso znane razmere na Primorskem, Koroškem, Štajerskem in Kranjskem. V vseh teh kronovinah so vladni svetniki, ki ne znajo drugega deželnega jezika nego samo blaženo nemščino, redko bi pa katerega staknil, ki bi znal slovenski ali hrvaški.

Oproščeni protisemitje. — Dne 16. t. m. je pred dunajskim deželnim sodiščem bila obravnava proti trem proti-